

MONOGRAFIEËN BW

A31 Het nieuw BW overzee

Afwijkingen in het BW van Aruba, Curaçao, Sint Maarten,
de BES-eilanden en Suriname ten opzichte van het
Europees-Nederlandse BW

Mr. J. de Boer

Tweede druk

 Wolters Kluwer

Deventer – 2025

VOORWOORD

Overzee, in het Caribisch gebied, voor zover er staatkundige banden met Nederland bestaan of hebben bestaan, heeft men, deels in overeenstemming met het concordantiebeginsel, gebruikgemaakt van de in Nederland sedert 25 april 1947 (opdracht aan E.M. Meijers) in gang gezette codificatie van het burgerlijk recht. Men is echter autonoom wat betreft de burgerrechtelijke wetgeving en dit heeft tot afwijkingen van het Nederlandse BW geleid.

Geboren in Suriname en getogen in Curaçao, ben ik inmiddels al 30 jaren betrokken bij de overzeese inspanningen tot een eigen nieuw BW te komen: eerst als hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en vervolgens als rechter ter plaatse. Die inspanningen zijn geslaagd. Prof. mr. A.S. Hartkamp stelde voor dat ik een Monografie BW zou schrijven over het overzeese recht. Ik heb met genoegen aan dat voorstel voldaan.

Het gaat in deze monografie louter om de verschillen ten opzichte van het Nederlandse BW. Bij de inventarisatie daarvan, in tien hoofdstukken (hoofdstuk 2-11), corresponderende met de tien voorgenomen boeken van het BW, is de volgorde van het BW gevolgd. In hoofdstuk 11 zijn aan het internationaal privaatrecht het interregionaal en interpersoneel privaatrecht toegevoegd. De behandeling der verschillen in de tien hoofdstukken wordt voorafgegaan door een inleiding (hoofdstuk 1) met algemene onderwerpen als de staatkundige constellatie, rechterlijke organisatie, het reeds genoemde concordantiebeginsel, Europese invloed, enz.

Als bij een artikel enkel 'BW' is vermeld (zonder toevoeging), gaat het om de overwegend gelijkkluidende overzeese BW's. Specifieke toevoegingen leveren op: BW-AUA (Aruba), BW-BES (Bonaire, Sint Eustatius en Saba), BW-CAS (Curaçao, Aruba en Sint Maarten), BW-CUR (Curaçao), BW-NL (Europees Nederland), BW-SUR (Suriname) en BW-SXM (Sint Maarten).

Ik ben, na het verschijnen van de eerste druk van dit werk, erop geattendeerd dat de term 'overzee' in de rijmende titel (onbewust) eurocentrisch is. De lezer zal mij vergeven dat ik de titel toch maar prolongeer in deze tweede druk.

Het manuscript is afgesloten op 1 januari 2025.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord / V

Lijst van afkortingen / XIII

HOOFDSTUK 1

Inleiding / 1

- 1.1 Inhoud / 1
- 1.2 Vijf regionale rechtsstelsels in het Koninkrijk / 1
- 1.3 Rechterlijke organisatie / 2
- 1.4 Wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering / 3
- 1.5 Totstandkomingsgeschiedenis van de overzeese NBW's / 4
- 1.6 Concordantie van wetgeving in het Koninkrijk / 5
- 1.7 Concordantie van rechtspraak in het Koninkrijk / 6
- 1.8 Nummering van de artikelen / 10
- 1.8a Taal van het BW / 11
- 1.9 Europees privaatrecht / 11
- 1.10 Grond- en mensenrechten / 14

HOOFDSTUK 2

Boek 1. Personen- en familierecht / 17

- 2.10a Inventarisatie / 17
- 2.11 Namenrecht / 17
- 2.12 Inschrijving buitenlandse akten / 18
- 2.13 Genderdysforie / 19
- 2.14 Personen van hetzelfde geslacht / 19
- 2.15 Huwelijksvereisten / 22
- 2.16 Religieuze huwelijksluiting / 23
- 2.16a Beleggingsleer / 23
- 2.17 Gezinsbescherming / 23
- 2.18 'Golddiggers' als liefdespartners / 24
- 2.19 Omvang van de huwelijksgemeenschap / 24
- 2.20 Lichtvaardige echtscheidingen / 25
- 2.20a Moederschap / 26
- 2.20b Recht om te weten / 26
- 2.21 (Schijn)erkenningen / 27

- 2.22 Gerechtelijke vaststelling van het vaderschap / 28
- 2.23 Uitgelokte erkenning / 29
- 2.24 Aantasting vaderschap / 29
- 2.25 Gezag / 30
- 2.25a Omgangsrecht / 32
- 2.26 Ondertoezichtstelling / 32
- 2.27 Curatele, beschermingsbewind en mentorschap / 32
- 2.28 Onderhoudsplicht jegens ex-echtgenoot en kinderen / 33
- 2.29 Bescherming informeel samenlevende partners / 34
- 2.29a Vermissing / 36

HOOFDSTUK 3

Boek 2. Rechtspersonen / 37

- 3.30 Algemeen deel / 37
- 3.31 Nummering / 37
- 3.32 In Boek 2 geregelde rechtspersonen / 38
- 3.33 Oprichting / 39
- 3.34 Instructierecht / 40
- 3.35 Geen arbeidsovereenkomst met bestuurder / 41
- 3.36 Vertegenwoordiging van rechtspersoon / 41
- 3.37 Tegenstrijdig belang / 45
- 3.38 Taakverdeling tussen bestuurders / 46
- 3.39 Bestuurdersaansprakelijkheid in geval van faillissement / 46
- 3.40 One-tier board / 47
- 3.41 Persoonlijke aansprakelijkheid aandeelhouders / 48
- 3.42 Algemene regeling raad van commissarissen / 50
- 3.43 Vernietiging besluit / 50
- 3.44 Aanhangig verzoek tot ontbinding / 51
- 3.45 Ontbinding door Kamer van Koophandel / 51
- 3.46 Stichting particulier fonds (SPF) / 52
- 3.47 'Grote' stichting e.a. / 53
- 3.48 Statuten van vereniging / 53
- 3.49 Gewone en buitengewone leden van een vereniging / 54
- 3.50 Geen kapitaalbescherming / 54
- 3.51 Voorkeursrecht bij uitgifte van aandelen / 55
- 3.52 Aandeelbewijzen / 55
- 3.53 Levering van aandelen / 55
- 3.54 Strakker jaarrekeningregime van de 'grote vennootschap' / 56
- 3.55 Aandeelhoudersovereenkomst / 56
- 3.56 Vennootschappelijke overeenkomst / 57
- 3.57 Beleidsbepaler aangemerkt als bestuurder / 61
- 3.58 Onafhankelijke raad van commissarissen / 61
- 3.59 Aandeelhouder-bestuurde vennootschap (ABV) / 63
- 3.60 Vennootschap met afgescheiden vermogens (VAV) / 67
- 3.61 Uitkoop / 69

- 3.62 Uittreding / 69
- 3.63 Recht van enquête / 70
- 3.64 Omzetting / 71

HOOFDSTUK 4

Boek 3. Vermogensrecht in het algemeen / 73

- 4.65 Dieren / 73
- 4.66 Elektronisch vermogensrechtelijk rechtsverkeer / 73
- 4.66a Identiteitsfraude / 73
- 4.67 Overheidsaansprakelijkheid ten aanzien van openbare registers / 74
- 4.68 Fiduciaverbod / 74
- 4.69 Opeising cultuurgoed / 75
- 4.70 Verjaring en beslag overheidsgrond / 76
- 4.71 Trust / 77
- 4.72 Verjaring en verval van rechtsvordering tot vernietiging van een verdeling / 81
- 4.73 Langdurig onverdeeld gebleven boedels / 81
- 4.74 Zekerheidsstelling aan derde / 85
- 4.75 Huurbeding / 85
- 4.75a Geen overheidsaansprakelijkheid voor fouten van notaris en deurwaarder / 85
- 4.76 Retentierecht aannemer / 86
- 4.76a Geen rechtsmiddelenregister / 86
- 4.77 Collectieve actie / 86
- 4.78 Bevrijdende verjaring / 87

HOOFDSTUK 5

Boek 4. Erfrecht / 89

- 5.79 Bereik wettelijke verdeling / 89
- 5.80 Wettelijke verdeling ten onrechte toegepast / 90
- 5.81 Dwingendrechtelijk verzorgingsvruchtgebruik / 90
- 5.82 Som ineens kind / 92
- 5.83 Termijnen / 92
- 5.84 Vernietiging van testament wegens misbruik van omstandigheden / 93
- 5.85 Geen legitieme portie / 94
- 5.86 Bescherming erfgenamen tegen schulden / 95
- 5.86a Verklaring van erfrecht / 95
- 5.86b Geen rechter-commissaris in het kader van de vereffening / 95

HOOFDSTUK 6

Boek 5. Zakelijke rechten / 97

- 6.87 Allodiale eigendom in Suriname / 97
- 6.88 Collectieve eigendom in de Surinaamse binnenlanden / 97
- 6.89 Zonnepanelen en powerwalls / 99
- 6.90 Openbaarheid der stranden / 99
- 6.91 Grondwater / 99

- 6.92 Noodleidingen / 100
- 6.93 Opzegging erfpacht door de overheid / 100
- 6.94 Timeshare als zakelijk recht / 101
- 6.95 Onderhoud door vereniging van eigenaars / 101
- 6.95a Opening voor splitsingsvergunning in Suriname / 102

HOOFDSTUK 7

Boek 6. Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht / 103

- 7.96 Incassokosten / 103
- 7.97 Affectieschade / 103
- 7.98 Verdragingschade handelsovereenkomst / 103
- 7.99 Risicoaansprakelijkheid gevaarlijke stoffen, stortplaats en mijnbouwwerk / 104
- 7.100 Productenaansprakelijkheid / 104
- 7.101 Oneerlijke handelspraktijken, schending mededingingsrecht, misleidende en vergelijkende reclame / 104
- 7.102 Aansprakelijkheid bij elektronisch rechtsverkeer / 105
- 7.103 Tijdelijke regeling verhaalsrechten / 105
- 7.103a Standaardregeling / 105
- 7.104 Informatie over dienstverrichters en hun diensten / 105
- 7.104a Toegankelijkheidsvoorschriften voor dienstverleners en hun e-handelsdiensten / 105
- 7.105 Bepalingen voor overeenkomsten tussen handelaren en consumenten / 106
- 7.106 Algemene voorwaarden / 106

HOOFDSTUK 8

Boek 7. Bijzondere overeenkomsten / 109

- 8.107 Koop van onroerende zaak schriftelijk / 109
- 8.108 Consumentenkoop / 109
- 8.109 Overeenkomsten op afstand / 110
- 8.110 Timeshare / 110
- 8.110a Overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud en digitale diensten tussen handelaren en consumenten / 112
- 8.111 Financiële zekerheidsovereenkomsten, Consumentenkredietovereenkomsten, Goederenkrediet, Geldlening en Overeenkomst van pandbelening / 112
- 8.112 Schenking / 112
- 8.113 Huur / 113
- 8.114 Geneeskundige behandeling / 116
- 8.115 Reisovereenkomst / 117
- 8.116 Betalingstransacties / 117
- 8.117 Arbeidsovereenkomst / 118
- 8.118 Aanneming van werk / 120
- 8.119 Personenvennootschap / 120
- 8.120 Vaststellingsovereenkomst / 121
- 8.120a Franchise / 121

8.121 Verzekering / 121

HOOFDSTUK 9

Boek 8. Verkeersmiddelen en vervoer / 123

9.122 Inhoud Boek 8 / 123

9.123 Vervoer van elektriciteit, warmte en koude / 123

9.124 Limitering aansprakelijkheid voor maritieme vorderingen / 124

HOOFDSTUK 10

Intellectuele eigendom / 125

10.125 Boek 9 BW / 125

10.126 Auteursrecht / 125

10.127 Octrooirecht / 126

10.128 Merkenrecht / 126

10.128a Modellenrecht / 127

10.129 Niet wettelijk geregelde IE-rechten / 127

HOOFDSTUK 11

Internationaal, interregionaal en interpersoneel privaatrecht / 129

A Internationaal privaatrecht

11.130 Boek 10 BW-NL / 129

11.131 Ongeschreven IPR overzee / 129

11.132 Domiciliebeginsel voor personeel statuut / 130

B Interregionaal privaatrecht

11.133 IRPR en IPR / 133

11.134 Drie hoofdkwesties / 133

11.135 Interregionaal conflictenrecht / 134

11.136 Interregionaal bevoegdheidsrecht / 134

11.137 Interregionale werking van rechterlijke uitspraken en authentieke akten / 135

11.138 Interregionale rechterlijke en administratieve samenwerking / 138

C Interpersoneel privaatrecht

11.139 Het recht van de Surinaamse Marrons en Inheemsen / 138

Rechtspraakregister / 139

Artikelenregister / 143

Trefwoordenregister / 165

Monografieën BW / 169

HOOFDSTUK 1

Inleiding

1.1 Inhoud

In deze monografie worden de vier Caribische BW's besproken voor zover er verschillen zijn met het Europees-Nederlandse BW. Als toegift is aandacht gegeven aan Suriname, dat tot 1975 deel uitmaakte van het Koninkrijk der Nederlanden. De Surinaamse burgerrechtelijke wetgeving leunde, evenals die van de voormalige Nederlandse Antillen, sterk op de Nederlandse.

Als inleiding komen eerst achtereenvolgens aan de orde: vijf regionale rechtsstelsels in het Koninkrijk, rechterlijke organisatie, Wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering, totstandkomingsgeschiedenis van de overzeese nieuwe BW's, concordantiebeginsel, nummering van de artikelen, taal van het BW en Europees privaatrecht. Daarna volgt in hoofdstuk 1-10 per boek de inhoud van het burgerlijk recht. Zonder nadere aanduiding wordt telkens gedoeld op de overzeese regeling, in elk geval die van Curaçao.

1.2 Vijf regionale rechtsstelsels in het Koninkrijk

Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat uit vier landen (art. 1 lid 1 *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*). Verreweg het grootste land is Nederland, dat verdeeld is in enerzijds Europees Nederland en anderzijds Caribisch Nederland. Caribisch Nederland wordt gevormd door de drie openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (samen genaamd: de BES-eilanden). De drie andere landen van het Koninkrijk zijn in geografische zin betrekkelijk kleine eilanden: het land Aruba, het land Curaçao en het land Sint Maarten (samen te noemen: de CAS-landen). Het Statuut maakt onderscheid tussen *Koninkrijksaangelegenheden* en *'eigen aangelegenheden'* (of landsaangelegenheden). De Koninkrijksaangelegenheden zijn limitatief in het Statuut vermeld (zie in het bijzonder art. 3 en 43 lid 2 Statuut). De rest – en daaronder valt de wetgeving op burgerrechtelijk terrein, dus onder meer die in het Burgerlijk Wetboek – is een *'eigen aangelegenheid'*. Art. 41 lid 1 Statuut bepaalt: “Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten behartigen zelfstandig hun eigen aangelegenheden.”

Zie C. Borman, *Het Statuut voor het Koninkrijk*, derde druk, 2012 en A.B. van Rijn, *Handboek Caribisch staatsrecht*, 2019. Het is mogelijk dat *'eigen aangelegenheden'* door de landen *gemeenschappelijk* worden behartigd. Een dergelijke *'onderlinge regeling'* kan worden neergelegd in een rijkswet (art. 38 lid 2 Statuut), aangeduid als *'consensus rijkswet'*. Door regeling bij rijkswet wordt de autonomie van de overzeese landen ingrijpend beperkt. Op burgerrechtelijk terrein komt dit heel weinig voor. Een voorbeeld is de *Rijksoctrooiwet*

1995. Een onderlinge regeling wordt overigens door neerlegging in een rijkswet geen Koninkrijksaangelegenheid.

De BES-eilanden zijn deel van het land Nederland, maar het Europees-Nederlandse BW geldt er niet.

Zij hebben een eigen BW, te weten het BW-BES. Dit bevat de inhoud, gefixeerd per 2009, met wat latere aanpassingen, van het oude Nederlands-Antilliaanse BW (art. 2 lid 1 *Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba*). Europees-Nederlandse wettelijke regelingen zijn in de openbare lichamen alleen van toepassing voor zover dit bij wettelijk voorschrift is bepaald of op andere wijze onmiskenbaar uit enig wettelijk voorschrift volgt (art. 2 lid 2 IBES). Het land Nederland bestaat dus uit twee rechtsgebieden (regio's): Europees Nederland en de BES-eilanden. Daardoor bestaat het Koninkrijk der Nederlanden, dat uit vier landen bestaat, uit vijf rechtsgebieden (regio's). Wat betreft de toekomstige aanpassing van het BW-BES geldt art. 32a lid 4 Gw-NL: "Voor deze openbare lichamen kunnen regels worden gesteld en andere specifieke maatregelen worden getroffen met het oog op bijzondere omstandigheden waardoor deze openbare lichamen zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland."

In het Koninkrijk gelden dientengevolge vijf Burgerlijke Wetboeken: het BW van Europees Nederland (BW-NL), het BW-BES, het BW van Aruba (BW-AUA), dat van Curaçao (BW-CUR) en dat van Sint Maarten (BW-SXM).

Vier van deze vijf BW's zijn dus Caribisch, maar de Europees-Nederlandse wetgever (regering en Staten-Generaal) is tevens de wetgever van de BES-eilanden. Overigens heet wat in Europees Nederland, de BES-eilanden en Suriname 'wet' heet, in Aruba, Curaçao en Sint Maarten 'landsverordening'. De term 'wetboek' bestaat wel in alle regio's en in Suriname. Alleen Nederland en Suriname hebben – met het oog op de rechtszekerheid – een constitutionele codificatieopdracht: de wet regelt onder meer het burgerlijk recht in een algemeen wetboek (art. 107 lid 1 Gw-NL en art. 132 Gw-SUR).

1.3 Rechterlijke organisatie

De rechterlijke organisatie in Europees Nederland is geregeld in de *Wet op de rechterlijke organisatie* (RO). Overzee is deze, wat de feitenrechters betreft, geregeld in de *Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba* (Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie). De positie van de Hoge Raad in overzeese aangelegenheden is neergelegd in de *Rijkswet rechtsmacht Hoge Raad voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba*. In Suriname geldt het *Reglement op de inrichting en samenstelling van de Surinaamse rechterlijke macht*.

De Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie is een 'onderlinge regeling' (zie nr. [2]), want de rechterlijke organisatie is, althans wat de feitenrechters betreft, een landsaangelegenheid. De Rijkswet rechtsmacht Hoge Raad is dat niet. Art. 23 lid 1 Statuut (geplaatst in de tweede paragraaf 'De behartiging van de aangelegenheden van het Koninkrijk') draagt de rijkswetgever op de rechtsmacht van de Hoge Raad te regelen, hetgeen is geschied in de Rijkswet rechtsmacht Hoge Raad. Deze verleent overzeese rechtsmacht aan de Hoge Raad in burgerlijke, straf- en belastingzaken, naar aanleiding van een beroep in cassatie of een

prejudiciële vraag (art. 1-1c). Wat in Europees Nederland ‘rechtbank’ heet, heet in Aruba, Curaçao, Sint Maarten en op de BES-eilanden ‘Gerecht in Eerste Aanleg’ en in Suriname ‘kantonrechter’. Er zijn vier gerechten in eerste aanleg (één voor elke regio), waarvan die van de BES-eilanden drie zittingsplaatsen heeft (op Bonaire, op Sint Eustatius en op Saba). Het hoger beroep is in Europees Nederland opgedragen aan vier gerechtshoven, overzee is er één Gemeenschappelijk Hof, waarvan overigens alle rechters – ook de rechters die op dat moment in eerste aanleg werkzaam zijn – deel uitmaken.

Als enige regio in het Koninkrijk heeft Sint Maarten een Constitutioneel Hof. Suriname heeft ook een Constitutioneel Hof, met een ruimere bevoegdheid.

Het Constitutioneel Hof van Sint Maarten (art. 127 Streg-SXM; met ter uitvoering de *Landsverordening Constitutioneel Hof*) heeft thans nog slechts een beperkte bevoegdheid (toetsing op verzoek van de Ombudsman van bekrachtigde, maar nog niet in werking getreden wetgeving aan de Staatsregeling), maar er zijn plannen in de maak om de bevoegdheid te verbreden naar het geven van een raadgevend rechtsoordeel in een ‘Organenstreit’ (constitutionele geschillen tussen organen, zoals tussen ministers, tussen de ministerraad en de Gouverneur of tussen de regering en een gekwalificeerd aantal Statenleden). In Suriname fungeert sedert 2020 een Constitutioneel Hof (art. 144 Gw-SUR met ter uitvoering de *Wet Constitutioneel Hof*) met ruimere bevoegdheid; zie H.K. Fernandes Mendes, *Handboek constitutioneel recht Suriname*, 2023.

1.4 Wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering

Naast de vijf in het Koninkrijk geldende Burgerlijke Wetboeken zijn er vijf Wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering (2005). Het Surinaamse Rv (2025) lijkt erop.

De vier overzeese Wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering van het Koninkrijk zijn in 2005 aangepast aan de nieuwe BW’s; zie J. de Boer, ‘Burgerlijke rechtsvordering in de West’, *NJB* 2005, p. 1980 e.v. De Boeken 2 en 3 Rv, met onder meer het executie- en beslagrecht, zijn in beginsel gelijk aan de Nederlandse, ook qua nummering. Zie L. Groefsema, W. Hugenholtz & W.H. Heemskerk, *Hoofdlijnen van het burgerlijk procesrecht van de Nederlandse Antillen en Aruba*, 2009, G.C.C. Lewin, *Het hoger beroep en het cassatieberoep in burgerlijke zaken in de Nederlandse Antillen en Aruba*, 2010, G.C.C. Lewin, ‘Een eerlijk proces in de kleinschalige rechtsstaat Curaçao’, in: *Fundamentele rechten in Curaçao*, 2019, F.J.P. Lock, *Boom Basics Caribisch burgerlijk procesrecht*, 2022 en *Boom Basics Surinaams burgerlijk procesrecht*, 2022. De vier overzeese Wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering van het Koninkrijk waren *eenvormig* (wat verder gaat dan *concordant*) en wel ingevolge de destijds (in 2005) geldende *Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba* (PB 1985, 88). Deze Samenwerkingsregeling was een ‘onderlinge regeling’ (niet bij rijkswet), waarvan moet worden aangenomen dat zij per 10 oktober 2010 is komen te vervallen. Opvolger, althans wat het procesrecht betreft en zonder gelding voor de BES-eilanden (teneinde de grondwettelijke amenderingsbevoegdheid van de Tweede Kamer niet aan te tasten), is de *Samenwerkingsregeling eenvormig procesrecht Aruba, Curaçao en Sint Maarten* (*Curaçaosche Courant* 27 augustus 2010, nr. 35; *Landscourant Aruba* 20 augustus 2010, nr. 17). Deze schrijft echter, uitsluitend voor Aruba, voor dat zij door de Staten bij landsverordening moet worden goedgekeurd met twee derde meerderheid (art. 24 lid 2), hetgeen niet is geschied. De nieuwe Samenwerkingsregeling kan dus niet werken, al kan verdedigd worden dat zij in de verhouding tussen Curaçao en Sint Maarten een zekere ‘Vorwirkung’ heeft, wat wil

zeggen dat Curaçao en Sint Maarten zich zouden behoren te onthouden van handelingen die de nieuwe Samenwerkingsregeling haar voorwerp en haar doel zouden ontnemen (naar voorbeeld van art. 18 *Weens Verdrag inzake het verdragenrecht*).

Aruba, Curaçao, Sint Maarten en de BES-eilanden vormen één rechtsvorderlijk rechtsgebied.

Dit volgt uit art. A Rv-CUR/SXM/BES en art. B Rv-AUA. Zie verder nr. [136].

1.5 Totstandkomingsgeschiedenis van de overzeese NBW's

Kort nadat in 1992 het hart van het nieuwe vermogensrecht in Nederland in werking trad, kwam in de voormalige Nederlandse Antillen een nieuwe politieke partij op, de PAR, die onder meer de invoering van een nieuw Burgerlijk Wetboek op haar programma had staan. Nadat deze partij in 1994 de verkiezingen had gewonnen, is mr. Bob de Die, gepensioneerd hoofd van de Stafafdeling nieuw Burgerlijk Wetboek van het Nederlandse Ministerie van Justitie, aangezocht om ontwerpen te leveren aan de Gemeenschappelijke Commissie NBW (onder voorzitterschap van mr. L.A.J. de Lannoy, President van het Gemeenschappelijk Hof). Vervolgens ben ik, die ook gewerkt heeft op die Nederlandse stafafdeling, bij het project betrokken geraakt (eerst als hoogleraar vanuit de Universiteit van Amsterdam en vervolgens ter plaatse als rechter in het Gemeenschappelijk Hof). Prof. mr. Peter van Schilfgaarde heeft zich belast met Boek 2 (aanvankelijk samen met prof. mr. Alexander L. Mohr en mr. Gerard C.A. Smeets; thans opgevolgd door prof. mr. Gerard van Solinge).

In 2001 is het nieuw BW in werking getreden in het voormalige land de Nederlandse Antillen (toen nog omvattende het huidige Curaçao en Sint Maarten en de huidige BES-eilanden; Aruba had per 1986 een 'status aparte' verkregen). Naast Boek 1 ('Personen- en familie-recht'), traden dezelfde onderdelen in werking als in Nederland in 1992, dus de Boeken 3 ('Vermogensrecht in het algemeen'), 5 ('Zakelijke rechten'), 6 ('Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht'), 7 ('Bijzondere overeenkomsten', maar nog slechts zes titels) en 8 ('Verkeersmiddelen en vervoer'); zie J. de Boer, 'Het NBW in de West', *NJB* 2001, p. 289 e.v. In 2002 gebeurde hetzelfde in het land Aruba. In 2004 trad in de voormalige Nederlandse Antillen Boek 2 ('Rechtspersonen') in werking.

Op 10 oktober 2010 heeft een staatkundige transitie plaatsgevonden, waarbij de Nederlandse Antillen uiteenvielen in twee landen, te weten Curaçao en Sint Maarten, en de drie openbare lichamen van Nederland, te weten de drie BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Dit betekende dat nu vier wetgevers voor de uitbouw van het overzeese nieuw BW verantwoordelijk waren: die van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en, wat betreft de BES-eilanden, Nederland.

In 2012 in Curaçao, in 2014 in Sint Maarten en in 2021 in Aruba zijn belangrijke aanvullingen van het nieuw BW ingevoerd, waaronder een Boek 4 ('Erfrecht'), regeling van de trust (titel 6 van Boek 3, maar nog niet in Aruba) en zes nieuwe titels van Boek 7 ('Bijzondere overeenkomsten'). In Aruba werden deze in 2016 aangenomen en pas op 1 september 2021 in werking getreden. Curaçao en Sint Maarten kregen bovendien in 2012 onderscheidenlijk 2014 een eerste herzien Boek 2 ('Rechtspersonen'). In Curaçao en Sint Maarten is in 2021 onderscheidenlijk 2019 een tweede herziening van Boek 2 ingevoerd en in Aruba is per

1 januari 2021 een eerste Boek 2 wet geworden, dat echter gebaseerd is op voormelde tweede herziening, maar zonder besloten vennootschap (bv) en stichting particulier fonds (SPF) en met behoud van de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (VBA). Het BW van de BES-eilanden loopt achter. Na de staatkundige transitie van 10 oktober 2010 is er weinig gebeurd op burgerrechtelijk legislatief terrein. Bewust is gekozen voor een 'legislatieve terughoudendheid'. Voor de wetsgeschiedenis raadplege men M.F. Murray (ed.), *Parlementaire Geschiedenis van het Curaçaose Burgerlijk Wetboek*, 2016 (in twee delen).

In de hekkensluiser Suriname is sedert 2006 door mij en wat betreft Boek 2 door Peter van Schilfgaarde bijstand verleend aan een Surinaamse Commissie nieuw BW (onder voorzitterschap van S. Gangaram Panday, oud-notaris en oud-lid van het Hof van Justitie).

De ontwerpen (acht BW-boeken en een herzien Rv), die in beginsel gebaseerd zijn op de nieuwe wetgeving van Aruba, Curaçao en Sint Maarten, zijn blijven liggen tussen 2010 en 2016 (tijdens het kabinet-Bouterse). In de jaren 2016 en 2017 zijn zij door een nieuwe Commissie (wederom onder voorzitterschap van mr. S. Gangaram Panday) opnieuw tegen het licht gehouden en aangepast. Tegenstander was F. Kruisland, *SJB* 2008/3, p. 4 e.v. en *SJB* 2009/2, p. 4 e.v. (het bestaande BW is 'een rustig bezit'); zie het weerwoord van de Commissie NBW in *SJB* 2009/1, p. 94 e.v. In 2023 is het nieuwe vermogensrecht ontsloten door het verschijnen van J.H. Nieuwenhuis/R.M. Praag & W.L. Valk, *Hoofdstukken Surinaams vermogensrecht* en Jac. Hijma & M.M. Olthof, *Compendium Surinaams vermogensrecht*; en een jaar later het nieuwe personen- en familierecht (zie nr. [10a]. Inwerkingtreding van het nieuw BW, het nieuwe Rv en de flankerende wetgeving is bepaald op 1 mei 2025 (*S.B.* 2025, 14). Zie W.L. Valk, 'Het nieuwe Surinaamse Burgerlijk Wetboek als product van de Nederlands-Caribisch-Surinaamse rechtsfamilie', *NJB* 2025/15. Voor de wetsgeschiedenis zie *Burgerlijk Wetboek van Suriname*, Wetttekst met memorie van toelichting, samengesteld door P.H. Veling, Lulu 2025.

1.6 Concordantie van wetgeving in het Koninkrijk

Art. 39 lid 1 Statuut luidt: "Het burgerlijk en handelsrecht, de burgerlijke rechtsvordering, het strafrecht, de strafvordering, het auteursrecht, de industriële eigendom, het notarisambt, zomede bepalingen omtrent maten en gewichten worden in Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten zoveel mogelijk op overeenkomstige wijze geregeld."

Zie J.M. Reijntjes, in: *Karel Bongenaar. Een Koninkrijksvriend*, 2001, p. 170 e.v. (met historische gegevens), L.J.J. Rogier, *RMThemis* 2016/3, p. 124 e.v., met literatuur, P. Klik, *NJB* 2024, p. 3214 e.v. Art. 39 lid 1 Statuut is een instructienorm aan de wetgevers van de landen en dan ook nog 'zoveel mogelijk', dus anders dan vroeger (vóór het Statuut), toen de uitzondering op de gelijkheid van recht slechts geoorloofd was bij 'gebiedende noodzakelijkheid' (PB 1871, no. 18). Dit beginsel van concordantie van wetgeving lijkt thans te betekenen – met het oog op zoveel mogelijke rechtseenheid binnen het Koninkrijk – dat het burgerlijk recht (e.a.) in de vijf rechtsgebieden (regio's) behoort overeen te stemmen, tenzij voor afwijking een goede reden is. Wordt op lichtvaardige gronden het concordantiebeginsel niet in acht genomen door een land, dan zou art. 50 lid 1 Statuut kunnen worden toegepast: schorsing en vernietiging door de Koning als hoofd van het Koninkrijk wegens strijd met het Statuut, maar dat is bijna ondenkbaar. De rechter mag de wet niet toetsen aan het Statuut (HR 14 april 1989, ECLI:NL:HR:1989:AD5725, *NJ* 1989/469 (*Staat v. LSVB*)).

Het beginsel van concordantie van wetgeving is niet langer eenzijdig geformuleerd.

Vgl. art. 138 *Reglement op het beleid der regering in de kolonie Curaçao* (PB 1865, no. 18). Thans is ook Europees Nederland eraan gebonden. Goliath dient in beginsel David te volgen, bijvoorbeeld als in Nederland overwogen zou worden ook een regeling van de trust in te voeren.

In lid 2 van art. 39 Statuut is *overleg* tussen de landen bij voorgenomen ingrijpende wetgeving voorgeschreven. De bepaling luidt: “Een voorstel tot ingrijpende wijziging van de bestaande wetgeving op dit stuk wordt niet bij het vertegenwoordigende lichaam ingediend – dan wel door het vertegenwoordigende lichaam in behandeling genomen – alvorens de regeringen in de andere landen in de gelegenheid zijn gesteld van haar zienswijze hieromtrent te doen blijken.”

De naleving van deze bepaling is in het verleden verwaarloosd, maar sedert 1 februari 2013 is er een *Onderlinge regeling Ambtelijk Wetgevingsoverleg Koninkrijksrelaties* (Stcrt. 2013, 2376; *Landscourant van Aruba* 2013, nr. 3, PB-CUR 2013, no. 9, AB-SXM 2013, nr. 5), met onder meer als onderwerp voor overleg: vraagstukken betreffende concordantie van wetgeving als bedoeld in art. 39 Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Er is een Ambtelijk Wetgevingsoverleg Koninkrijksrelaties (AWOK), waarin Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten periodiek beraadslagen over de aanpak en inhoud van wetgevingsaangelegenheden (art. 1). Overigens heeft de consultatieplicht uit art. 39 lid 2 Statuut, naar een redelijke uitleg meebrengt, niet het oog op wetgeving die slechts beoogt de overzeese wetgeving in overeenstemming te brengen met de Nederlandse, aldus W.H. van Helsdingen, *Het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*, 1957, p. 473.

1.7 Concordantie van rechtspraak in het Koninkrijk

Complementair aan het beginsel van de concordantie van *wetgeving* (art. 39 lid 1 Statuut) is het beginsel van concordantie van *rechtspraak*. Hieraan ligt – naast dit art. 39 lid 1 (zie HR 23 november 2001, ECLI:NL:PHR:2001:AD4032, NJ 2002/25 (*Marielle Investment v. ING*)) – volgens de Hoge Raad art. 23 lid 1 Statuut (rechtsmacht van de Hoge Raad), in verbinding met art. 1 Rijkswet rechtsmacht Hoge Raad (cassatie op overeenkomstige wijze), ten grondslag (HR 14 februari 1997, NJ 1999/409 (*Zunoca v. Land Aruba*)).

Laatstgenoemde bepalingen betreffen uitsluitend de Hoge Raad, maar ook feitenrechters zullen uiteraard in voorkomende gevallen het beginsel van concordantie van rechtspraak toepassen.

Het is zinvol onderscheid te maken tussen toepassing van het beginsel van concordantie van rechtspraak op *woordelijk gelijkkluidende* wetgeving en op *woordelijk verschillende* wetgeving. Bij woordelijk gelijkkluidende wetgeving kan de invulling van de gelijke norm toch verschillen.

Als eenmaal – in het belang van zoveel mogelijk rechtseenheid binnen het Koninkrijk – woordelijk gelijke wetgeving is tot stand gebracht, behoort deze in beginsel ook gelijk te worden uitgelegd. Volgens de Hoge Raad dient, bij gebreke van een toelichting die in een andere richting wijst (HR 25 september 2020, ECLI:NL:HR:2020:1499, NJ 2021/72 (*Alegria I*))

bij de uitleg van een overzees wetsartikel op grond van het concordantiebeginsel, rekening te worden gehouden met de Nederlandse opvattingen over het met deze bepaling *corresponderende* Nederlandse artikel, ook al is dit inmiddels vervallen (retrociperende toepassing van het concordantiebeginsel; HR 26 oktober 2007, NJ 2008/282 (*Bloch-Heinemann v. Kura Hulanda*)). Daarbij zal de desbetreffende bepaling, met name als het gaat om open normen, vaak wel ruimte laten om rekening te houden met afwijkende plaatselijke omstandigheden en verkeersopvattingen.

- a) Zo heeft men overzee te maken met een betrekkelijk zwakke overheid en betrekkelijk veelvuldig voorkomende politieke patronage. Kleinschaligheid versterkt de kans op cliëntelisme (W.P. Veenendaal, *Op voet van gelijkwaardigheid? Schaal en democratie in de Koninkrijksrelaties*, oratie RUL 2025). Dit bracht het Gemeenschappelijk Hof in verband met het vertrouwensbeginsel tot het oordeel dat het van verhoogd belang is dat in een kleinschalige samenleving, waar persoonlijke verhoudingen een grote rol spelen en een expliciete weigering niet gemakkelijk wordt gegeven, regels inzake bevoegdheid en formele besluitvorming strikt in acht worden genomen (Gem. Hof 30 januari 2001, ECLI:NL:OGHNAA:2001:AD6371, NJ 2001/579 en Gem. Hof 25 november 2022, ECLI:NL:OGHACMB:2022:123 (*Sint Maarten v. Alegria*)). Maar het vertrouwensbeginsel bestaat nog wel (HR 23 december 2011, ECLI:NL:HR:2011:BT7487, NJ 2012/34 (*Roosberg v. Statia*) en HR 6 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BT8413, RvdW 2012/94 (*De Goede Hoop v. Curaçao*)). Bij de beoordeling of het vertrouwen gerechtvaardigd is, zijn alle omstandigheden van het geval van belang. Dit geldt niet alleen in het kader van overheidsaansprakelijkheid uit onrechtmatige daad wegens handelen in strijd met het vertrouwensbeginsel, te weten het beschamen van vertrouwen dat is gewekt door handelen dat op zich in strijd is met regels over bevoegdheid en formele besluitvorming, maar ook bij de vraag of een publiekrechtelijke bouwvergunning privaatrechtelijke toestemming tot de vergunde bebouwing meebrengt (HR 25 oktober 2024, ECLI:NL:HR:2024:1550, NJ 2024/323 (*St. Maarten Shipyard*)).
- b) Ook wat betreft de tijdigheid van overheidsbeslissingen, is er overzee meer ruimte (Gem. Hof 12 januari 1999, NJ 1999/458 (*Curaçao v. Brandt*) ('poko poko-beginsel')). Weliswaar betekent 'poko poko' 'langzaam aan', maar met het beginsel wordt in het spraakgebruik bedoeld dat de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in de West een minder stringente invulling krijgen.
- c) Er is sprake van een zogeheten 'afscheidsbeleid', daarin bestaande dat vlak vóór een bestuurswisseling inhoudelijk twijfelachtige of onvoldoende voorbereide besluiten worden genomen of toezeggingen worden gedaan, met als kenbaar motief het volgende bestuur, waarvan men aanneemt dat dit anders zou beslissen, voor een fait accompli te stellen. Dit 'afscheidsbeleid', dat consequenties heeft voor de schaarse openbare goederen en middelen, kan leiden tot nietigheid wegens strijd met de openbare orde (Gem. Hof 1 maart 2001, ECLI:NL:OGHNAA:2002:AE5267, NJ 2002/376 (*Court-Yard Terrace v. Sint Maarten*)). Inmiddels geldt ook overzee de Didamleer (HR 26 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1778, NJ 2022/149 (*Didam I*) en HR 15 november 2024, ECLI:NL:HR:2024:1661, RvdW 2024/1102 (*Didam II*) en de vraag kwam op, na *Didam I*, of *Didam* het stokje kan overnemen (Gem. Hof 5 december 2023, ECLI:NL:OGHACMB:2023:308 (*Ocean Eco Cleaning v. Aruba*)). Het antwoord is ontkennend, blijktens *Didam II*. *Didam* leidt niet tot nietigheid of vernietigbaarheid, maar tot schadevergoeding uit onrechtmatige daad.

- d) Onrechtmatig intensieve bemoeiingen van de regering met overheids-nv's kan tot wanbeleid leiden (HR 6 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1104, NJ 2019/394 (*enquête Curaçaose overheids-NV's*)).
- e) Onrechtmatig verplichtingen aangaan buiten de begroting om, met de bedoeling dat betaling zal geschieden door overheids-nv's of uit een speciaal potje, te voeden uit een los van de begroting staande heffing ('potje van Schotte'), doet vragen rijzen omtrent gerechtvaardigd vertrouwen bij de wederpartij en, indien geen vertrouwen wordt gehonoreerd, ongerechtvaardigde verrijking van de overheid (Gem. Hof 29 november 2016, ECLI:NL:OGHACMB:2016:157 (*opknopbeurt Wilhelminapark*)).
- f) Uit de zogenoemde 'liefdesnest-jurisprudentie' (*Tijdschrift voor Antilliaans Recht-Justicia* 2008, p. 309 e.v. en 329 e.v.) blijkt dat het van algemene bekendheid is dat het op Curaçao geenszins ongebruikelijk is dat in het kader van buitenhuwelijkse relaties door de financieel meest draagkrachtige partij op haar kosten zorg wordt gedragen voor enig onderkomen waarin partijen ongestoord kunnen samenzijn (GiEA Curaçao 15 november 2010, ECLI:NL:OGEAC:2010:BO5057). De vraag rijst of dan sprake is van een schenking/gift of van het nakomen van een natuurlijke verbintenis. Voor Suriname zie R. Singodikromo & M.A. Veira, *SJB* 2018/1, p. 10 e.v.
- g) Dat er weinig even mooie wegen zijn als in Nederland beïnvloedt de invulling van de risicoaansprakelijkheid van de wegbeheerder (GiEA Curaçao 28 augustus 2018, ECLI:NL:OGEAC:2018:243).
- h) Andere opvattingen over gezagsverhoudingen en de grote afhankelijkheid van toerisme maken dat eerder een dringende reden voor ontslag op staande voet wordt aangenomen: "Het Hof stelt voorop dat de Arubaanse samenleving en de Arubaanse opvattingen, onder meer over gezagsverhoudingen, verschillen van de Nederlandse en dat daarom de Nederlandse invulling van de wettelijke maatstaven niet zonder meer toepasselijk is. Hier komt bij dat de Arubaanse hotels extra aandacht geven aan behoorlijk optreden van hun personeel in het algemeen (ook als geen gasten in de buurt zijn) en zware sancties stellen op onbehoorlijk gedrag, hetgeen aan dit personeel ook bekend is. In de jurisprudentie van het GEA en het Hof wordt hiermee rekening gehouden. Het toerisme is nu eenmaal cruciaal voor de economie van Aruba. Het is van algemeen belang dat de goede naam van Aruba ('one happy island') bij de overwegend Amerikaanse toerist niet wordt aangetast." (Gem. Hof 19 februari 2013, ECLI:NL:OGHACMB:2013:BZ2473 (*Calabas Hotels*))
- i) In beledigingsprocedures, aangespannen door personen uit de publieke sfeer tegen media, lijkt de rechter bewust een drempel te willen opwerpen tegen al te gemakkelijke beschuldigingen van corruptie en vriendjespolitiek. Een aaneenschakeling van nieuwtjes, wetenswaardigheden, niemendalletjes en belangwekkende mededelingen zijn de moderne variaties op de 'kantika di tambu', de gezongen chronique scandaleuse van de gemeenschap, die teruggaat tot de slaventijd. Alleen al door de pure herhaling hebben roddels licht de neiging uit te groeien tot onwrikbare waarheden; het Caribische temperament doet de rest. Zie A.B. van Rijn, *WPNR* 1999/5356; anders: Gem. Hof 4 juni 2019, ECLI:NL:OGHACMB:2019:100 (*advocatenkantoor FCW*).
- j) Voor de werkgeversaansprakelijkheid voor een gladde vloer maakt het uit dat het in Aruba zelden regent (HR 2 maart 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ5834, NJ 2007/143 (*Perez v. Casa Grande*)).

- k) Van veel grond bestaat geen inschrijving in de openbare registers. In dat verband is van belang dat na de inbezitneming door de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden alle grond van de overheid was (Gem. Hof 16 november 2018, ECLI:NL:OGHACMB:2018:214 (*Henson v. Sint Maarten*) en GiEA BES-Saba 5 juni 2024, ECLI:NL:OGABES:2024:45 (*Cattle Plantation Saba*)). Men spreekt wel van domeinbeginsel; zie P.P.C.H. van der Voort, 'Recht op gebruik van domeingrond in de Nederlandse Antillen', in: *Honderd jaar codificatie in de Nederlandse Antillen*, 1969, p. 293 e.v. en A.J.A. Quintus Bosz, *Drie eeuwen grondpolitiek in Suriname*, 1954 (herdruk 1980), C. Jadnanansing, *SJB* 2020/3, p. 80. Art. 1 lid 1 van het Surinaamse *Decreet Beginselen Grondbeleid* (1982) luidt: "Alle grond, waarop niet door anderen recht van eigendom werd bewezen, is domein van de Staat."
- l) Veel voorkomend, in elk geval in Curaçao, is het verschijnsel van 'grondhuur'. De huurder van grond bouwt voor eigen rekening een huis (zonder recht van opstal); soms blijft het huis voor generaties in dezelfde familie. Aangenomen wordt dat het huis kan vererven, dat de huurder het huis kan vervreemden en dat de huurder zekere rechten op vergoeding heeft. Niet zonder belang lijkt te zijn of het gaat om overheidsgrond (domeingrond) of particuliere grond. Zie verder nr. [113].
- m) Een persoon die overheidsgrond in gebruik neemt, wordt in beginsel, naar verkeersopvattingen (in aanmerking genomen de aard en bestemming van het betrokken goed) en overigens op grond van uiterlijke feiten, vermoed houder voor de overheid te zijn. Zie de gegevens in de conclusie van de Advocaat-Generaal E.B. Rank-Berenschot, ECLI:NL:PHR:2021:980.
- n) Een persoon die tot een onverdeelde boedel behorende grond in gebruik neemt, wordt in beginsel, naar verkeersopvattingen (in aanmerking genomen de aard en bestemming van het betrokken goed) en overigens op grond van uiterlijke feiten, vermoed houder voor de boedel te zijn. Zie HR 14 februari 2020, ECLI:NL:HR:2020:257, *NJ* 2021/186 (*Rancho*).
- o) De 'onderstand' die kan worden verleend in het kader van maatschappelijke zorg is aanmerkelijk lager dan de Nederlandse 'algemene bijstand'. Werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidswetgeving ontbreken, behoudens een ongevallen- en ziektekostenverzekering. In het *Faillissementsbesluit 1931* (*Faillissementsverordening van Aruba, Faillissementswet BES en Faillissementswet 1935 van Suriname*) ontbreekt een Schuldsaneringsregeling natuurlijke personen. Deze factoren kunnen een rol spelen bij de invulling van open BW-normen.
- p) Er zijn veel residentiële wijken met, in een kettingbeding, gebruiksbeperkende bepalingen (welstandsbepalingen); deze gelden als derdenbeding (o.a. Gem. Hof 11 oktober 2022, ECLI:NL:OGHACMB:2022:107).
- q) De bovenwindse eilanden (Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba) worden regelmatig getroffen door een orkaan, hetgeen tot arbeidsgeschillen leidt (o.a. HR 13 februari 1998, *NJ* 1998/708 (*Point Pirouette*)).
- r) In het Caribisch gebied zijn, anders dan in Nederland, zeer veel juridisch vaderloze kinderen, ca. 20-25% van de bevolking (zie nr. [23]).

Zie ook het slot van de volgende paragraaf.

Is de wetgeving ongelijk, dan moet men in de rechtspraak er het beste van maken, met een voorkeur voor concordantie (harmoniserende of concorderende uitleg).

In het belang van zoveel mogelijk rechtseenheid binnen het Koninkrijk zal men de oplossing moeten zoeken in de richting van concordantie, zeker als het systeem gelijk is. Indien in een regio de regelgeving is *achtergebleven* kan via dit beginsel aansluiting bij elders in het Koninkrijk geldend nieuw recht worden verkregen. Ook *leemtes* in de wetgeving kunnen aldus worden opgevuld (HR 1 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY1880, NJ 2013/82 (*Austria v. Aruba Ports Authority*)). Een en ander kan niet altijd, met name niet bij een *welbewuste keuze* van de wetgever (HR 10 augustus 2001, ECLI:NL:PHR:2001:ZC3655, NJ 2001/526 (*Domaro v. Pennings*); HR 19 oktober 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX5797, NJ 2013/121 (*Diageo v. Sriram*); HR 6 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1104, NJ 2019/394 (*enquête Curaçaose overheids-NV's*)), al kan een *welbewuste keuze* door de rechtsontwikkeling inmiddels zijn achterhaald (anticiperende toepassing van het concordantiebeginsel; vgl. HR 23 november 2001, NJ 2002/25, ECLI:NL:HR:2001:AD4032 (*Marielle Investment v. ING*); HR 27 april 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ6720, NJ 2008/121 (*Wacawa v. Mecs*)). Ook zonder *welbewuste keuze* kunnen er goede redenen zijn om het concordantiebeginsel niet toepasselijk te achten. De totstandkoming in Nederland van een naar de inhoud nieuwe wettelijke regel omtrent een onderwerp van burgerlijk recht heeft niet reeds uit kracht van het concordantiebeginsel tot gevolg dat de inhoud van die regel van rechtswege dan wel bij wijze van analogie deel gaat uitmaken van het overzee geldende recht (HR 29 oktober 1999, NJ 2000/51 (*Geerman v. Aruba Hotel*)). De nieuwe regel kan een min of meer *politiek karakter* hebben, verbonden aan een bepaalde maatschappelijke ontwikkeling in een regio. De *systematiek* van de wet kan van beslissende betekenis zijn. Ook kunnen Nederlandse ontwikkelingen zijn bepaald of beïnvloed door *Europese* regelgeving of door rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie, met name indien sprake is van een duidelijk verschil in maatschappelijke opvattingen of de wetgever van het betrokken land een *welbewuste keuze* heeft gemaakt voor een afwijkend regime. De Caribische eilanden zijn heel klein, sterk op toerisme en de offshorebedrijvigheid gericht, de maatschappelijke opvattingen (binnen de desbetreffende kring) zijn in de regel wat conservatiever dan in Nederland. Er is een grotere oriëntatie op de Verenigde Staten en Latijns-Amerika. De volksaard zal deels zijn gevormd door het koloniale verleden en de slavernij. Het welvaartsniveau en de sociale bijstand zijn op aanzienlijk lager niveau. Wat in art. 349 *Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie* staat over de negen zogenoemde ultraperifere gebieden (UPG's) geldt evenzeer voor de Caribische regio's van het Koninkrijk die horen tot de landen en gebieden overzee (LGO's): 'de structurele economische en sociale situatie (...) die wordt bemoeilijkt door de grote afstand, het insulaire karakter, de kleine oppervlakte, een moeilijk reliëf en klimaat en de economische afhankelijkheid van enkele producten'.

1.8 Nummering van de artikelen

Er is geen goede reden de nummering in de algemene wetboeken buiten het bereik van het concordantiebeginsel te houden.

In alle boeken van de vier Caribische BW's is de Nederlandse nummering gevolgd, behalve in Boek 2 ('Rechtspersonen'); zie nr. [31]. Eenzelfde nummering als de Nederlandse heeft weliswaar geleid tot open plaatsen en toevoegingen aan bestaande artikelnummers van a, b, enz., maar dit gebrek aan esthetiek weegt niet op tegen het praktische nut. Het is een gruwel voor wetgevingspuristen, maar een zegen voor de praktijk. Het vergemakkelijkt immers de raadpleging van Nederlandse rechtspraak en literatuur en verhoogt daardoor het peil van de rechtsbeoefening. Als reden om in Boek 2 een eigen nummering aan te houden (zie nr. [31]) is opgegeven dat de indeling verbeterd is. Zo zijn, vergeleken met het